

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a Kanadě

Ročník LXXVII (XXVI) Chicago, Illinois

Červen (June) 1965

Číslo (No.) 6

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918

Josef Václav Sládek:

Čechy

*Pro vaše neštěstí, pro vaše utrpení,
pro vaši němým žalem ztřetou skráň,
pro vaši samotu, pro vaše ponížení,
pro štíji pode jhem, pro ukovanou dlaň,—
pro vaše, bratry neslyšené vzdechy,
pro výsměch nepřátel i hvězdu naděje,
jež. Bůh až uslyší, se přec nám zachvěje!
Pro ty, kdož věří v ni, ať bouře obzor kryje*

*Pro každou krůpěj, již mi srdce bije,
pro každé české slovo, matčino,
pro vše, co drahého mi ve vás žije,
pro vše, co drahého mi ve vás pohřbeno,
pro každou vzpomínku zpod rodné střechy,
pro každou slzu v dálné cizině.
a pro svou povinnost ve chmurné hodině,
jež nedala mi zoufat bez útěchy —
já miluji vás moje drahé Čechy!*

*Bůh opatruj a tužuj vás v boji,
Bůh sílí vás, až vaše rány zhojí,
Bůh zachovej vás v klidu, míru, spáse,
Bůh vrat' vám volnost, velkost, slávu zase!
A v kraji šťastném, smavém od výsluně,
těm, kteří milovali v chmurném čase,
ustelte měkce ve svém svatém lůně!*

Velké vyznání

"Tento jest právě Spasitel světa, Kristus."

Jan 4:42.

Bratři a sestry, nejen v životě Samaritánů, ale v životě každého z nás, kdo uvěřil, je to vždy slavný okamžik, když můžeme z hloubi srdce vyznat: Tento jest právě Spasitel světa Kristus. Překvapeně se díváme do sebe a kolem sebe. Dosud jsme to jen slyšeli. Jiní to říkali. Četli jsme to. A nyní tomu stojíme tváří v tvář a je to naše vyznání

I.

Tady je Kristus. To jest Pomazaný Duchem svatým. Už před jeho narozením bylo řečeno Marii: Duch svatý sestoupí v tebe a

moc Nejvyššího tě zastíní. (Luk. 1, 35). Když evangelisté vypravují o jeho křtu, nezapomenu připojit, že Duch svatý na něj sestoupil. Svou veřejnou činnost zahajuje v Nazaretě slavnostními slovy: Duch Páně jest nade mnou, protože mě pomazáním posvětil (Luk. 4,17).

Tady je Kristus. To znamená: Na naší zemi, sem k nám vytryskl proud Ducha Božího. Nebe se otevřelo. Plnost moci vnikla mezi lidi. Moci uzdravující a znovuzrozkující. Přetvořující. Lámaající přehradu na všech stranách. Dobývací i nejtvrďší pevnost, která jí stojí v cestě: pevnost lidského srdce.

Duch svatý v Kristu — to znamená, že je

KŘESTANSKÉ LISTY A HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter
Green Mountain Falls, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora
Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

postavena hráz duchům nečistým. Víme z evangelií, jaký zápas se odehrával na tomto poli. Jak se Krista báli. Jak couvali a znovu útočili. A tento boj neustane. Bude to těžký zápas, dramatický, složitý, ale bude vybojován. Bude vítězit Duch svatý láskou, radostí pokojem, tichostí, všemi projevy své síly.

Duch svatý na zemi v Kristu — to znamená, že duch lidský se nemusí zmitat sám v sobě, odkázán na své dohady, teorie, domněnky a experimenty. Že nemusí tápat a bloudit. Má měřítko: Ducha Kristovu. Nebude jej přijímat bez výhrad a bez vzpěčování. Bude se s ním vyrovnávat. Ale bude se k němu vracet a vždy znovu s překvapením.

Tady je Kristus. Jinak řečeno: Duch svatý je přítomen. Proto jej Ježíš slibuje i svým věrným. Neodešel s ním po vzkříšení, ale byl předán učedníkům. Je to Duch pravdy. Duch Utěšitel. Proto Kristovi učedníci jsou radostní a žijí jistotou a nadějí. Proto jsou silní a nebojácní a vždy v akci. Tady je Kristus, Pomazaný Boží.

II.

Tady je Spasitel světa. I toto je překvapující a podmanivé. Jestliže takto můžeš se Samaritány vyznávat, pak se mění tvůj pohled na svět. Ustupuje všechna zachmuřenost a zlé věštění a vidíš věci nově. Nebudeme se o tom dohadovat: na zemi je tolik špíny, že pesimisté mají nevyčerpatelné zásoby důkazů a dokladů a příkladů o lidské špatnosti. Jakým

strašným zjevem jsou války. Do jakých ob-
ludných rozměrů může narůst sobectví. Kam
až proniká chamtivost a žádosť. Kolik
projevů má krutost a bezohlednost. Jaké
spousty vyvolá duchovní netečnost a mravní
otupělost. To nejhorší a nejničemnější, co
může člověka napadnout, nějak existuje.

Navzdory všemu: Bůh svět miluje. On,
který jej stvořil, neopouští dílo rukou svých.
Tak jej má rád, že všechno dal pro jeho zá-
chranu. Přinesl nejvyšší obět. Kristův kříž
navždy bude stát na zemi jako spasitelné
znamení. V tomto znamení je vítězství. Je
to mezi lidmi ošklivé, ale záchrana světa je
v lásce a zase v lásce. V odpuštění, až do
"sedmdesátikrát sedmkrát" V tichém a trpě-
livém napravování. V přemáhání zlého do-
brým. Ve službě nezištné a v pomoci, která
nepočítá. Spasitel nepřišel, aby odsoudil svět,
ale aby svět zachránil.

III.

Není to všechno zvláštní? Tento vpravdě,
vskutku je Spasitel světa, Kristus. Kraličti
překládají právě tento — a i v tom slovíčku
zní našemu sluchu pozoruhodný důraz. Vždyť
na něm nebylo nic zvláštního, nápadného.
Ani v jesličkách, ani když chodil po světě a
neměl, kde by hlavu sklonil, ani na kříži.
"Aj, člověk," řekne Pilát. V plném lidství,
v křehkosti našeho údělu. "Viděli jsme jej,
ale nic nebylo viděti toho, proč bychom ho
žádostivi byli" (Iz. 53, 2). Lze jej přehlížet,
škrtat z historie, opovrhovat jím. Je možno
vysmívat se mu a plít na něj.

Právě tento je Spasitel světa, Kristus. Sa-
maritánům i všem, kteří v něho uvěřili, se
otvírají oči. Jako Petrovi, když vynává: "Ty
jsi Kristus" (Mt. 16, 16). Nebo jako Pavlovi,
kterému spadly lupiny s očí. Nebo Tomášovi
ve výkřiku: Pán můj a Bůh můj! Je to velké,
požehnané poznání. Tento je právě Spasitel
světa, Kristus. Ten, který "učil jako moc
maje". Ten, který uzdravoval všechny neduhy.
Kterému se poddávali duchové nečistí. Ten,
který slíbil, že bude uprostřed společenství
scházejícího se v jeho jménu: Aj, já s vámi
jsem po všechny dny až do skonání světa. Ten,
který se narodil mezi nejchudšími a zemřel
v sousedství zavržených. Tento je právě Spa-
sitel světa, Kristus. Požehnaný každý, kdo
toto může opakovat se Samaritány. Blaho-
slavený, kdo se na něm nezhorší.

IV.

Nakonec pak si všimněme souvislosti, do níž je zasazen náš text. Kdo připravil cestu tomuto vyznání? Ano, žena. Víme, jak ženy nebyly v té době příliš ceněny. Učedníci se diví, že s takovým tvorem Ježíš vůbec se zdržuje. Snaží se ji od něho vytlačit. Ať nepřekáží a nezabírá čas. Dokonce je to žena s pochroumanou minulostí a zahanbující přítomností. Hle, právě ona uvěří, chytí se záchrany a zvěst o Kristu nese dalším . . . Není to tak, že často ty "mdlé a neurozené a za nic položené" vyvolil Bůh? (1 Kor. 1,28) Ti jsou vyslanci a tlumočníky Spasitele světa. Nečeka tato milost zrovna ty mezi námi, kteří si nejméně o sobě myslí?

Přes ženu uvěří Samaritáni. Učedníci asi nevycházel z údivu. Ti polopohané, opovr-

hovaní Izraelci, se připojí ke Kristu a rozpoznají v něm Spasitele světa! . . . Ale nebylo tomu tak i později? Skutky apoštolské vyprávějí o tom, jak vyznávají Krista lidé, od nichž to nikdo nečekal. A u koho v dalších stoletích evangelium nejpělněji zakotvilo? Nepřipojuje Bůh ke svému lidu mnohé a mnohé, nad kterými často hodní a mravní a zbožní církevníci mávli rukou? Není v tom důkaz Boží moci, která nemá hranic? Z kamení si může Bůh vzbudit syny a dcery Abrahamovy, nejpevněji věřící lidi. Jak se netěšit z tak nadějného výhledu, jak nečekat nové a nové věci, které Bůh připravuje ve svých milostivých plánech pro záchranu světa!

Z. homiletické přílohy Českého bratra
březen 1965).

Willem A. Visser't Hooft:

Není cesty zpět

Úkoly evropských církví dnes a zítra

Pojem "Evropa", s nímž se budeme stále častěji setkávat, se vyznačuje těmito znaky: a) Evropa je kontinent, který může být označen jako "bývalé Corpus Christianum." (USA nebyly nikdy Corpus Christianum, t. j. společnost, v níž kultura byla zcela určována církví a v níž teda církev měla moc a přednostní práva.) b) Evropa je kontinent, který vytvořil mocné síly, které nyní mění všechny části světa. c) V tomto směru není základního rozdílu mezi Evropou západní a východní. V obou částech nalézáme sekularizované křesťanské kultury a obě části se očím Asie a Afriky jeví jako "vývozci" myšlenek, hodnot a schopností, které způsobují radikální a rychlý sociální a kulturní převrat.

Církev se s touto situací dosud nevyrovnala. Ve velké míře se stále ještě zaměstnávají tím, aby uchránily pozůstatky staré křesťanské kultury. Touží se po staré křesťanské Evropě. Ale finále symfonie mezi křesťanstvím a evropskou kulturou se hraje již nyní. Musíme se vyrovnávat s Evropou a s novým světem, který, jak nám Bonhoeffer a nyní také van Leeuwen ukázali, je "dospělý

svět", — svět, který dospěl a stojí na vlastních nohou. Sekularismus není přechodná fáze. Je to výsledek mohutného procesu, v němž jsou všechny kultury donuceny, aby se se starými náboženskými základy rozloučily. — Procesu, který začal v Izraeli, pokračoval především v Evropě a nyní se už děje všude. Process, v němž se ruší "ontokratické" základní formy, totiž sakralizace přírody a dosavadních formací společenských, a v němž člověk sám sebe vidí jako tvůrce vlastního určení.

V této situaci musí se církve vzdát všech snů o moci a přednostních právech. Neexistuje cesta zpět ke Corpus Christianum. V této souvislosti má velký význam diskuse o náboženské svobodě na II. vatikánském koncilu. Některé vývojové směry na tomto koncilu vyvolávají obavy u neřímských církví, ale změna stanoviska v otázce náboženské svobody je podnětem k velké radosti. Neznámená nic menšího, než že římsko-katolická církev, která tak dlouho byla odvrácena dozadu, nyní poznává, že její postoj ke světu musí být postojem služby a nikoliv panování, a v tomto, a v tomto směru se nyní mohou neřímské církve s ní sblížit.

Které rozhodující úkoly mají tedy nyní církve v Evropě?

Evropa žije na základě křesťanských hodnot, které byly odtrženy od svého původu. Ať pozorujeme mravní nebo kulturní hodnoty, které chceme — významnost dějin, důstojnost člověka, svobodu svědomí, ethos práce, demokracii, sociální spravedlnost, mír a mezinárodní řád — jakmile pátráme po jejich původu, zjistíme, že jsou křesťanské. Může ovoce žít dál bez stromu? Nevidíme to v literatuře a v umění, že tyto hodnoty zakrní, nedostává-li se jim živými kořeny další potravy?

Nemá smyslu naříkat a volat lidi zpět k minulosti. Abraham nás musí vést, ne Lota-va žena. Náš úkol je tedy nekonečně větší než že bychom měli chránit pozůstatky tradičního křesťanství nebo volat pár lidí ze světa do církve. Naším úkolem je konfrontovat evropskou kulturu s těmi základními otázkami, s nimiž se musí vyrovnat, má-li mít budoucnost. Naše evangelizace by neměla být evangelizací, která je nějak zaměřena na církev. Měla by položit otázky existence Evropy, a to ve světě křesťanského evangelia. Snad bychom ji mohli nazvat evangelizací sokratovskou, při níž evangelista má úlohu pomocníka při porodu a ne úlohu kazatele. Je potřeba ptát se přírodovědce zda opravdu svou cestu zná; ptát se technika, zda svět jím budovaný má životní prostor pro svobodné, odpovědné lidi; ptát se ekoma, zda život ve státě, který se stará o jeho blaho-byt, neníčí právě tu dospělost, na kterou je moderní člověk tak hrdý. Také musíme všude klást otázku po smyslu dějin. Neboť je velký paradox v tom, že Evropa, která celému širému světu přinesla zvěst o tom, že dějiny mají smysl, současně je tím kontinentem, na němž tato zvěst je podrobena nejsilnějším otřesům.

Avšak tento úkol uprostřed Evropy není naším jediným úkolem. Každá křesťanská církev má podíl na světovém misijním poslání celé církve. Evropské církve mají v tomto směru zvláštní odpovědnost, neboť civilizace, kterou roznášíme po světě, je sekularizovaná podoba našeho křesťanství. Von Weizsäcker říká: "Dnes si moderní sekulární civilizace podmaňuje nekřesťanský svět, který misie nemohly podmanit. Zřejmě je tento krok k jeho sekularizovanému a tedy izolovanému obsahu lehčí než úplné přesení křesťanství."

Jinými slovy: nekřesťanskému světu byla z jedné strany z Evropy nabídnuta křesťanská víra, avšak jen málokterí ji přijali. Celé národy však přijaly představy a hodnoty z křesťanství odvozené, avšak od něho odtržené. Výsledek je, že nyní jsme (a jistě ne bezdůvodně) ve jménu oněch hodnot, které od nás vzešly, kritizováni a někdy zatracováni. Mnoho chudých národů žádá sociální spravedlnost od národů bohatých, které mají křesťanský původ.

Před evropskými křesťany stojí nyní dvojitý úkol: předně zasadit se o to, aby vůči chudším národům Evropa jednala podle těch principů, které sama těmito zemím přinesla. To znamená, že pro ně musíme probojovat pravou účast na světovém bohatství (a ne jen nějakou pomoc). Přírozně to znamená také požadavek národní nezávislosti a rovnoprávnosti ras.

Ale je tu ještě úkol těžší a hlubší. V Evropě žijí hodnoty, odtržené od svých kořenů, ve svém vlastním prostředí. V Asii a v Africe žijí ve světě, který má docela jiné náboženské předpoklady a nazírání. Proto naše evropské hodnoty, vyvážené s našimi technickými znalostmi, působí v Asii a v Africe obrovskou rozpolcenost a hlubokou náboženskou krizi. Především zde musíme být připraveni pomoci. Weizsäcker uzavírá oddíl, z něhož jsem citoval, těmito slovy: "Avšak obojí (víra i hodnoty z ní odvozené) patří dohromady, a důsledky plynoucí ze sekularismu konfrontují nás plnou silou s křesťanskou otázkou." Naše pomoc bude nejčastěji v tom, že podpoříme mladé církve v Asii a v Africe, které stojí tvář v tvář situaci, na kterou nejsou připraveny.

Rekl jsem málo o vnitřních záležitostech evropského křesťanstva. Nechci se však za to omlouvat, neboť se mi zdá, že otázka našeho společného vztahu k Evropě a ke světu musí mít přednost. Svým rodinným hašteřením jsme promarnili už příliš mnoho času a ještě také dnes v naší teologii a v našem církevním životě příliš málo s námi hýbe obrovský problém, jak zvěstovat evangelium v sekularizovaném světě naší doby a v pravém vztahu k tomuto světu.

Jestliže se tohoto svého poslání opravdu chopíme, nebudeme potom poznávat, že naše vlastní otázky nejsou tak důležité, jak jsme

si myslili, a že církve mohou a musí žít a jednat jako jediná církev, jako lid, který už svou existencí musí demonstrovat poselství o smíření mezi Bohem a člověkem?

(Výňatek z thesís referátu na konferenci evropských církví vloni na Bornholmu. Přeložil Ivo Marek, podle Zeichen der Zeit 1964, č. 12.)

Jan M. Kolár (Paříž):

Jak přežít . . .

(Dokončení)

Kdo se mýlí?

Čtu po sobě poslední věty a je mi, jako bych zapíral nos mezi očima, jako bych pohrbíval kus sebe sama . . . Transponována na náš český národně-ideový problém, prokazuje tato moje analýza, že jsem se obrátil o stoosmdesát stupňů? Že bylo omylem, co jsem kdy napsal o "nutnosti očistného sebe-osvobození" se zbraní v ruce? Že po létech úvah a zpytování dávám za pravdu gradualistům? Záležitost je složitější, než se zdá. Dát za pravdu gradualistům by předpokládalo přiznat reálpolitice erozivních kompromisů stejný mravní kredit, jako očistné revoltě: toho ovšem schopen nejsem. Patřím k ana-chronickým zjevům, které kladou mravní ideály výše, než zachování životů, o materiálních hodnotách nemluvě. Uvědomuji si však — a musím uznat — že tento postoj a tento postulát už se nejenom nehodí, ale že překáží; uvědomuji si — a musím uznat — že vývoj světa, tak jak se mi jeví a jak jsem se tu snažil načrtnout, idealismus vylučuje. Ostatně mi v této úvaze neběží o mravní úsudky, ale o inventář faktů: proto — a jenom proto — konstatuji, že politika prolínání, metoda kompromisů a realistické přizpůsobování jsou a ještě dlouho budou jedinou formou řešení mezinárodních sociálních a ideových třenic, formou, která asi vyvrcholí v celkovém vyrovnání a nivelizaci. Že tato metoda vyžaduje smlouvání se sebou samým, úhybnost a zradu (byť jen přechodnou), je sice mravně neospravedlnitelné, ale zřejmě naprosto nerozhodující. Gradualismus tedy zůstává v kursu; jediná změna bude v tom, že ho začne užívat i protistrana: snížení totalitní agresivity východního bloku bude vykupováno asimilací některých jeho demago-

gických postulátů. I to je konec konců ve-psáno do logiky koexistence; kdo to od počátku nechtěl vidět, neuměl počítat do tří.

* * *

Graduální a pragmatické odbourávání různých politických a sociálních útlaků — nebo jenom napětí — bude ostatně jediným možným způsobem "osvobození" a "náprav" už proto, že nikde není ideál — ani ideologie — v jejichž jménu by se nastupující generace chtěly chopit zbraně. Dovedli jsme svět k mrtvému bodu i v tomto ohledu: jsou-li interviewy, výzkumy veřejného mínění a ankety o mládeži v něčem naprosto shodné a výmluvné, je to ve zjištění, jak překvapivě vysoké procento mladých je lhostejné, ne-li přímo nepřátelské k ideologiím, politickým stranám a jiným masovým hnutím. Jenže mládež není sama: na Západě jako na Východě se mezi režimními institucemi a občanstvem denně prohlubuje příkop apatie, nezájmu a latentní antipatie; na Západě, jako na Východě zájem o bydlení, prázdniny a nový vůz zatlačuje do pozadí zájem o veřejné záležitosti. Důvodů je mnoho — a v neposlední řadě ten, že občané se setkávají se stále častějšími důkazy vlastní nemožnosti před arbitrárními rozhodnutími režimu; lidé poznali, že vláda "lidu, lidem a pro lid" se často dělá bez lidu.

A jak je tu moment znechucení: příliš mnoho věcí bylo a ještě je předváděno na společného jmenovatele ideologické správnosti nebo nesprávnosti, příliš mnoho zločinů se páše ve jménu té či oné ideologie a ideologové si přisvojili právo zasahovat hluboko do společenských struktur, do kulturního života a i do soukromých záležitostí: reakce proti inkvizicím a cenzurám je nevyhnutelná. Asistujeme tak dalšímu zajímavému paradoxu: v okamžiku, kdy ideologie dosáhly svrchované moci a ústavních ratifikací, a kdy stranické režimy ovládly státy — lze současně právem hovořit o fiasku těchto ideologií u lidových mas a hlavně u nastupující generace.

Odpor k ideologiím je také motivován zklamáním z režimní praxe, která je často v rozporu s programovými postuláty. "Když se kácí stromy, lítají třísky" je pravidlo, které se stalo všeobecně platným, protože historie ukázala, že všechny ideologie (i ty nejmí-

nější) a dokonce i většina náboženských vyznání vřdycky začínaly kácením — model, trůnu nebo struktur. A historie také ukázala, že se systematicky pokácelo mnohem více "stromů", než se původně zdálo nutným: všichni osvoboditelé, proroci a dobyvatelé dějin se snažili vyčistit terén až do nejtenčích kůříků "plevele"; nástupy ideologií připomínaly přírodní kataklysmy — také tím, že smetly většinou nevinné. Bylo zapotřebí vynalézt nukleární zbraně, které vyhrožují smetením všeho a všech, aby se začalo uvažovat o možnosti přestat kácet a starat se o nuance: nemravnost gradualismu je výsledkem nemravnosti dogmat. Možná, že jedna nemravnost kompenzuje druhou; možná, že kompromisy se stanou mravnými . . . Nedůvěra mladých k ideologiím vyúsťuje mnohdy v nekritickou záměnu; jsou obžalovány nejen ideologie, ale i ideály. Ideologie proto, co způsobily — a ideály proto, co vyvolaly.

Mladí vytušili, že styčným bodem obou prvků je člověk: ideál je lidská představa, ideologie je společenská praxe; mladí žalují, že člověk zradil své ideály a společnost zradila člověka.

Mladý člověk, který se dnes dívá na výsledky, k nimž lidstvo zavedla honba za vznešenými ideály — tento mladý člověk se znechucen obrací zády. Nejde tu o to, zda tato obžaloba ze zrady ideálů a ideologií je oprávněná; důležité je, k jakému základnímu zvratu došlo; mladí se nespokojují tím, že obviňují otce z nevěry: *pochybují, že ideály jsou něčím, co by stálo za obět' a za věrnost.* Jsou pragmatismy, jimž nelze nic vyčítat: jestliže se lidstvo o něco marně pokoušelo po celá staletí, není-liž jasné, že neuspělo a že je třeba zkoušet něco jiného a jinak?

Mladí říkají: "Ideály, idealismus, ideologie (t.j. deriváty jedné a téže substance) vás zavedly do dnešní slepé uličky vězení, bláznů, opršelých pomníků, sebcobelhávání, otročiny a sebevražd. My na to půjdeme jinak: domov, rodina, pohodlí, obálka s platem na prvním a o souseda se nestarám. Bůh? Počkáme, až nám ho specialisté ukáží, vypočítají a definují. Prozatím nám jde pouze o "malého člověka."

Není to výsledek stylu: "malý člověk" je zárukou bezpečí "mladý člověk" je symbolem, který nejlépe vyjadřuje rodící se aspirace. I

od hrdinů (pokud jací jsou) se žádá, aby se mu podobali: kosmonaut i filmová hvězda, sportovec i politik se dávají fotografovat u plotny, před televizí, s dětmi na klíně. "Malý člověk" neválčí ani nechce osvobozovat princezny ze zajetí zlých draků: chce mít pokoj. Chce Mír s velkým M: ne jako soulad dobrých vůlí, ale jako zproštění od povinnosti, aby se angážoval. A má rád rekordy, kterým by mohl přihlížet: touží po filmech o výpravách na Mars, aby se nemusil rozčilovat nad tím, co se děje za zdí.

(Háček je v tom, že i "malý člověk" je také jenom člověk: nikdy se tudíž nezbaví schopnosti se rozčilovat . . . Ale to bude jiná kapitola.)

Nový obsah svobody?

A konečně je tu únava.

Ríkám si, že třebaš vidím únavu tam, kde není; že výzvy, před než naše neúspěchy postavily budoucí svět, budou třebaš vyšší a mnohem více povznášející, než ty, na nichž jsme měřili svoji domýšlivost . . . Ze právě ten návrat k mrtvému bodu je něčím očištným; že v horké lázni přelidněnosti bude možno lépe rozeznat, co je vlastně člověk — a že po demystifikaci pohlaví bude možno spíše proniknout záhadu lásky; že v meziplanetárních raketách bude příhodnější prostředí pro poznání Boha, než v kapličkách nebo v tržištních katedrálách; že v policejním sevření moderní společnosti, kde už skoro není dovoleno ani přejít ulici, mnohem jasněji než kdy dříve zazáří obsah a pojem svobody . . . Ale jak nepocítit únavu, uvážíme-li, že to byl právě Bůh, láska a svoboda, na nichž lidstvo po tisíciletí stavělo své větrné zámky — jen aby shledalo, že musí začít znovu? Jeden po druhém se výsledky lidských koncepcí (mezi něž počítám i kodifikace "zjevných pravd"), úvah a výbojů obrátily nejenom proti člověku, ale také proti vlastním inspiračním nábojům. Týká se to jak technologického pokroku, tak ideologických revolucí a reforem; jak populační politiky (státní i náboženské), tak hospodářských vymožeností: platíme svá "vítčství" nad prostorem, časem a přírodou velice drazé. Přeplněné školy, přeplněná vězení, přeplněné blázince, přeplněné starobince: začínat znovu tenhle začarovaný koloběh se mi zdá nad mé síly. Učastnit

se alespoň nového začátku? Cím? Jak? Příkladem jistě ne; radou—těžko. Dobrou vůlí? Pocitem solidarity?

Opakuji, že je možné — a žádoucí — a by nový svět a příští civilizace reagovaly na danou výzvu lépe a jinak, než my; aby našly osvobozující odpovědi na otázky, které jsme uvěznili do dogmat; že dokáží sublimentovat, co my jsme nechali zkamenět; je to však úkol, který se mi zdá nadlidským — právě jako se mi zdá nelidským, co lidi čeká, a podlidským, co se jim bude zpočátku ukládat. Ale je "lidskost" a "lidské" vůbec nějakým kritériem, které je nezměnné? Rozdíl mezi Cro-Magnonem a panem Novákem, mezi Džingischánem a Stalinem, mezi Hitlerem a Herodem jsou jenom vnější. "Lidské" a "lidskost" v dnešním slova smyslu si jistě nezaslouží přežití — ale je snad určitá naděje, že budou jednou znamenat něco jiného.

* * *

Solidarita, dobrá vůle . . . Řekl jsem, že mé generaci se říká "obětovaná": ve skutečnosti je jenom zbytečná. Zpočátku nemohla zasáhnout — a nyní už jsou její koncepce překonány: ten z nás, kdo se chce účastnit, musí umět zpívat "yé-yé". Jsme generací, která sice na nástupu nového světa mladých vydělává, ale jenom proto, že se mnozí z nás naučili cynismu, jímž zakrývají strach: strach z toho, podívat se do zrcadla a přiznat si selhání a zbytečnost. Ne, nejsme generací, která by překypovala pocitem solidarity: sami jsme ji nepocítili, ani se strany našich otců, ani mezi sebou. Skončili jsme dosti zřejmým pocitem zhnusení: v tomto směru jsme se sešli i s četnými komunisty — což je sice nové, ale zároveň potvrzuje, že i oni dospěli k týmž výsledkům, jako my.

A i kdybychom byli schopni solidarity — jsme si plně vědomi, že ji mladí od nás neočekávají. Podivná mládež: dává najevo, že se ohejde bez všeho. Naučila se — ale kdy? — spoléhat jenom na sebe: naše otce považuje za směšné a nás má za zbabělce.

Pokud pak jde o dobrou vůli . . . Ztratili jsme staletí jejím umrtvováním: jak v sobě nalézt tolik sebezapření, abychom byli nezištní?

Zbytky víry

A přece: věřit v lepšího člověka se mi zdá jediným, nač mám ještě kuráž. Bude k tomu

zapotřebí mnoho síly, nebo víra znamená, že si člověk není jist . . . Že bych byl nakonec našel Teilharda? Jak je laciné napsat slovo "věřit", když člověka všechno nabádá ke skepsi! Ale zbývá něco jiného? "Věřit" je také doporučovaným lékem na únavu: kdy a jak se jenom projeví, že lék zabírá?

Jedno je jisté: od dob jeskynních až do dnes lidé vystřídali nesčíslné bohů a věr, nesčíslné ideálů a iluzí, ale úporná důvěra v člověka obstála proti všem převratům a selháním. Taková vytrvalost skoro ukládá povinnost, aby byla brána vážně; jako by byla přímo organickou částí našeho biologického obrazu. Jestliže tedy "víra v člověka" patří k člověku stejně jako srdce nebo ruce — nenaznačuje to, že není jenom funkcí, která by nám pomáhala žít, nýbrž že je skutečně zárukou nějakého mutačního procesu k lepšímu? — Jsem ze staré školy: jsem posledním výhonkem na větvi stromu, jehož buňky zesílly: obrazně jako fakticky umírá na rakovinu. Morbidní únava přestárlého kmene je i mou únavou, kalí mi zrak: nedovedu si představit, že by člověk mohl lépe žít v úlech, že by byl svobodnější zapojen do řetězů, že by našel štěstí tím, že by ji jednou provždy odkázal do direk elektronických perforaček. A přece jsem přesvědčen, že toto vše — "a ještě nebe" — jest cesta, kterou bude nutno jít; dokonce tuším, že je jediná, která někam povede. Ale mám z ní strach — asi jako ho měl ten dávný mořský živočich, který vycítil, že voda odchází a že si bude musít odvyknout plavání a naučit se plazit . . . a chodit . . . a létat.

(Svědectví, č 25-26)

"Střežnou a výslední ideou reformace bylo důsledně: Bratrství. Má-li vývoj náboženský, mravní a filosofický nezůstatí planým, běží-li lidem o reformaci skutečně, pak konec konců musí Kristovo: Miluj bližního svého jako sebe samého, stát se sociálním skutkem."

— T. G. Masaryk

"Důvěrou, tedy vírou, časová dekadence bude přemožena. To jest: moderní degenerující člověk musí se napřed změnit na ducha, a úm se také změnit a vyléči na těle."

— T. G. Masaryk

John Opie, Jr.:

The Modernity Of Fundamentalism

Dr. John Opie, Jr. is the son of the Jednota's treasurer, Mr. John Opie. Dr. Opie is now Director of the united Protestant education board at the University of Illinois in Urbana. Beginning next fall will become an assistant professor of history at Duquesne University in Pittsburgh. There he will be teaching church history (including a course on the Reformation) in a Catholic institution.

THE CRITICS of fundamentalism commonly make two generalizations about it: (1) it is an outdated sectarian approach to modern religious problems, and (2) it is committed to doctrines which are seriously questioned by contemporary scholarship.

Since the Briggs trial, the Five Fundamentals controversy, the Scopes trial and the flap over Harry Emerson Fosdick, fundamentalism has been regarded as an irrelevant anachronism among contemporary religious movements. Its distrust of the evolutionary hypothesis and higher criticism has not diminished with the passage of time. It suspects new theological, historical or phenomenological thought. It holds that man's dilemmas can be resolved entirely through 19th century patterns — revivalism, individualism, moral crusades, benevolence movements and social paternalism. It seems to resist all contemporary cultural, intellectual and religious developments.

Special Modes of Thinking

Fundamentalists, however, believe that they alone are marching to the beat of the right drum, that traditional Christianity is incompatible with modern thought. They say the modernists, the liberals, the Tillichs and the Niebuhrs have deserted the heritage and gone secular. They refer to a genetic line of "true religion" carried from Calvin, Abraham Kuyper, Charles Hodge, Benjamin B. Warfield and J. Gresham Machen. They regularly invoke the names of Jonathan Edwards and Charles Grandison Finney, and more recently claimed Karl Barth as one of their own. On these grounds it is fundamentalism alone

that can make the case for orthodox theology, and therefore it is fundamentalism alone that has preserved the true gospel.

But their critics look upon this claim as theologically and historically outrageous and unsustained. The fundamentalists' claim of being able to trace their lineage back to 17th century Protestant scholasticism is superficially more believable but only when Protestant scholasticism is seen exclusively through post-Enlightenment eyes.

Fundamentalism's faulty traditionalism, however, does not define its place among modern religious movements. A clearer picture is possible if two further generalizations are made: (1) fundamentalism is less a traditional orthodoxy than a uniquely modern ideology with doctrinaire principles, and (2) its central doctrines are questionable not because they are rationally indefensible but because they are based on positivistic methodology which is restricted and misleading when studied in the light of either historic or modern theology. Fundamentalism's irrelevancy to and lack of dialogue with contemporary problems are not the source of its difficulties but symptoms of its special modes of thinking.

On these new grounds, for instance, it becomes less surprising that many former fundamentalists, having "lost their faith," become rationalists and commit themselves to reason as a more appropriate authority in the modern world. This is particularly true of clergy, teachers and other "intellectual" fundamentalists. Further, many impeccable scholars, including leading scientists, are simultaneously fundamentalists not because, as their critics say, they are intellectual hypocrites, or have poorly integrated personalities but because rationalism, scientism and fundamentalism all tend to be highly ideological..

The Proper Target

By and large, critics of fundamentalism mistakenly devote their energies to refuting its dogmatism; it is really a distinctively modern movement which could not have emerged without the Enlightenment and the scientific revolution. The heart of fundamentalism is not its questionable biblicism but its origin as a late 19th and early 20th century

movement "frozen" in time, which finds itself congenial to the most dogmatic and "frozen" phases of rationalism, scientism and positivism. It is more to the point to determine *how* fundamentalism approaches religious questions than *what* it says about them. Fundamentalism will remain a modern enigma until its *concepts* of truth, authority, method and certainty are explored. Then its *contents* will be put in a proper perspective. The conclusion reached here is that fundamentalism turns out to be more dogmatically "modernist" than modernism itself. This is because it approaches religious questions exclusively through a special use of rational inquiry, scientific method and ideological theory.

Because of its doctrinaire biblicism and because fundamentalist supernaturalism and rationalist humanism are usually placed at opposite ends of the modern religious spectrum, fundamentalism has been criticized as an irrational movement. However, this view is incorrect, given its presuppositions, fundamentalism should be described as rationalism within Christianity. It looks upon itself and the world exclusively through post-Enlightenment eyes. In its anthropology, epistemology and metaphysics, no modern religious movement depends more upon reasonableness. — Fundamentalists dogmatically assert that reason is the exclusive means of distinguishing between true and false doctrines. They believe there is a supernaturally created harmony between man's reason and divine revelation. Human rationality is an a priori condition for man's acquisition of knowledge of God, while revelation is designed to meet this human faculty. This principle of correlation is crucial in fundamentalism's epistemology: any conflict between reason and revelation must be the result of faulty logic or misleading use of Scripture. Together with many earlier rationalists, fundamentalists also believe that rationality is not merely man's guide to correctness but is actually an inspiration to a higher state of being. The power to reason is man's highest virtue and reflects a superior humanity originally ordained by God but lost in the Fall. Fundamentalists believe their loyalty is justified because reason is ontological, built into the structure of the uni-

verse. It is man's single avenue to a kind of ultimate reliability.

An Insistence on Consistency

Fundamentalism's dependence upon modern currents of thought is even more obvious in its search for the "right method." The question of method is vastly simplified because fundamentalism defines knowledge exclusively as *conceptual* and *cognitive*, and never as existential, pragmatic, imaginative or poetical. Fundamentalism refuses to credit any meaning to what was originally historical or experiential until it has been translated into propositional (doctrinal) statements. This may also explain the extreme difficulties fundamentalism has always faced in poetic, symbolic or historical elements of Scripture. When it does recognize noncognitive passages it subordinates them to didactic passages.—Paul's Epistle to the Romans is called the didactic book by which the rest of the Bible is tested. The doctrine that can stand up to all the tests of logical consistency provides the only basis for religious truth. This puts the Bible in the position of being simultaneously the investigator and that which is investigated.

The fundamentalist says the Bible is the standard by which all truths, divine and human, are tested. However, he put greater emphasis on offering his inspired Scripture before the altar of reason and finding that it alone is not wanting. His primary interest lies less in Scripture than in the logical consistency of a particular doctrinal complex and world view. The proposition of an errorless Scripture is merely his first line of rational defense. It is also his most troublesome. He must assume that because Scripture is the ultimate source of religious knowledge it must consequently be composed of propositional statements which are logically consistent and together make a comprehensive system of doctrine.

Critics of fundamentalism often find themselves confused by its practice of putting the cart before the horse. Rationality is its horse; Scripture is its cart. "Since Jesus received his doctrine from the Father, everything that Jesus says is true on divine authority." "The

apostles were commissioned to deliver and define Christian doctrine." Scripture must be much less confession, poetry, sacred myth and history than the supernatural delivery of systematic theology. These other possibilities are subordinated, ignored or dismissed as rationally inappropriate and unworthy of divine revelation.

An Affinity Unrecognized

Proceedings within this framework, fundamentalist apologists devote their attention to closely reasoned arguments about doctrinal consistency and the internal harmony of Scripture. This preoccupation drives them closer to modern rationalists than to existential or historical theologians. True, this relationship has been obscured by fundamentalism's widespread anti-intellectualism and its demand for a "religion of the heart." But when this apparent emotionalistic piety is scrutinized, a radical difference from classic Protestant definitions of faith becomes clear. "Saving faith" becomes indistinguishable from "warranted belief." Fundamentalists tend to assert that religious certainty comes through assent to propositions, not the *fiducia* of the Reformers. "Warranted belief" is authoritative because it rests solely on sufficiency of evidence.

Thus in effect, faith as "saving faith" is made secondary to *assensus*, "an activity of apprehending divine revelation and receiving and revering the Bible as inspired revelation." Very often, faith becomes merely the subjective element in warranted belief. And as they approach some of the regions explored by the existentialists, fundamentalists react with suspicion to any claims that "subjective faith" can have any religious authority. But they repudiate any common interests with rationalism, since the latter is merely another inadequate humanism. They are convinced that they alone have not betrayed reason because they have not betrayed Scripture as the unfailing bond between rationality and revelation. Other modern theologies emerge irremediably weakened by their "existential subjectivity" and the supposedly faulty doctrine of Scripture they have derived from higher criticism.

Riding Science's Coattails

Like most modern people, fundamentalists are awed by science. Despite the fury of their rejection of evolution and higher criticism, they have been deeply impressed by the success of natural science in explaining the natural world. They have no doubt that contemporary man believes scientists as once man believed churchmen, and largely for the same reasons, by the signs they have wrought. It seems indisputable that science not only explains things but explains them most correctly. The scientist personifies modern virtue because he tells the truth. Through his knowledge of laws of nature he can make predictions that come true. Fundamentalists conclude that the scientist has succeeded in all areas where the modern churchman has failed.

It is not that religion is wrong and science is right, but that fundamentalists believe they have failed in making their "right doctrines" clear and intelligible. They conclude that if the scientific method were applied to religion, religion would regain the confidence of modern man. Their earnest desire to ride the coattails of the scientific method has made science one of their sacred cows, second only to reason and Scripture. In sharp contrast with contemporary discussions about the limits of scientific method and with self criticism by science's own practitioners, fundamentalists follow the lead of the gospelers of science. They have become more dogmatic "true believers" than many scientists. In their quest for a modern form of certainty, fundamentalists cling to the belief that the "mathematized science of natural phenomena" is a model science to which all other methodologies ought to conform, that all realms of knowledge are accessible through this method and that all claims to knowledge that are not accessible through this method are certainly irrelevant and probably illusionary.

Fundamentalism asks more of scientific method than most scientists believe it can deliver. It becomes the reference by which all beliefs and the significance of all things are judged. What it reveals is unquestionably true. What is untrue for it is false. Fundamentalists can accept this radical trust because they believe scientism reflects the essence of

their principle of correlation between reason and revelation. Scientists have reached that higher state of rational being and scientific achievements must inevitably come into close harmony with Scripture.

In contrast with the "subjectivity" of modern existential theology, fundamentalists have concluded that their doctrines are objectively proved by scientific procedures. Fundamentalism makes a special argument in this claim. It says rationalism treats reason in the same fashion the physical scientist treats the physical world. Both reason and the physical world are accepted and undisputed realities. Various hypotheses about such reality are open to question, but never the reality itself. The fundamentalist says the same is true of inspired Scripture. Being a post-Enlightenment man, he receives without question the regulations for rational thought. Being contemporary with modern science, he receives without question the regulations for scientific inquiry. He then applies both to a received Scripture as his particular reality and claims to reach conclusive religious truths that have as much validity as any ordinary conclusion about man or nature.

Just as the natural world is presumably reliable and just as reason is intrinsic to human judgments, the fundamentalist accepts Scripture as a reliable indicator of the divine will. This is his claim to "scientific method," his own comprehensive and systematic exploration of his particular "reality" among many realities. The actual effect of this has been to reinforce fundamentalism's reliance upon its dubious doctrine of inspired Scripture, but now in terms which to it appear highly appropriate to modern thought.

Critics of Higher Criticism

Fundamentalism's acceptance of Scripture as a reality is the basis on which it repudiates higher criticism. Fundamentalists do not question the ability and learnedness of the higher critics, but they believe the latter have not reckoned sufficiently with the Bible as an intrinsic reality which is beyond criticism. They consider most unscientific the proposition that Isaiah had more than one author or that Moses did not write the Pentateuch. To them this is like saying fire does not burn

and water cannot freeze. To their way of thinking, the Bible's own testimony, like the evidence of the physical world, cannot be contradicted without making it meaningless.

Paradoxically, fundamentalism's devotion to scientism is made evident by its urge to repudiate evolution. If scientific method were an insignificant matter, the conflict between Genesis and Darwin could be dismissed. But we have seen how fundamentalists believe in their own "scientific" authority. In this particular controversy they become more ambivalent about Scripture than about science. While they proclaim that the Bible is the ultimate standard of truth, they nevertheless feel compelled to put it to the test or reasonableness, consistency and harmony in order to "prove" their case. They face a head-on collision between the reasonableness of scientific evolution and the reasonableness of Scripture. The result indicates a major lack of courage: they evade the dilemma by concluding that the evolutionary hypothesis is neither science nor Scripture "but an extravagant philosophical reconstruction" which should be ignored. Evolution must be nonsense, they believe, since it contradicts the principle of correlation between reason and revelation. Fundamentalism's repudiation of evolution is made, they insist, not on any breach between science and religion but on strictly supposed traditional grounds. They do not see their view as antiscientific; indeed, they point to archeology as evidence of the ever increasing harmony between scientism and Scripture.

With its roots deeply in the 18th century rationalism and 19th century scientism, fundamentalism answers the questions of religious knowledge in a manner strongly reminiscent of the more dogmatic forms of 20th century logical positivism. Fundamentalists believe they can join the positivists in saying that "no statement which refers to reality transcending the limits of all possible sense experience can possibly have any literal significance." All religious truths must be essentially clear, precise, systematic and formally simple, and must be directly connected to observable phenomena and experimental evidence. A meaningful doctrine is one which expresses a genuine statement about a mat-

ter of fact. Fundamentalists claim that their doctrines alone have empirical content or factual meaning. Other modern theologies, such as liberalism or existentialism, are unacceptable because their beliefs are subjective speculations which cannot be conclusively verified. By abandoning the "reality" of Scripture, they have entirely abandoned the world of objective and cognitive meaning: they refer to something which cannot be proved either true or false since the only unassailable source of divine revelation is an infallible and inspired Scripture. At the same time fundamentalists believe that their doctrines fulfill the "verifiability criterion of meaning," both empirically and analytically. They believe they have conclusively refuted other theologies and faithfully demonstrated the contemporary relevance of fundamentalism.

Once Held, Always Held

Finally, fundamentalism qualifies as a highly authoritarian ideology. — While most religious movements, past and present, could be called ideological, the concept is distinctively modern and should refer to modern movements. Significantly, the first modern ideology was the 18th century rationalism to which fundamentalists are so deeply indebted, while 19th century scientism and 20th century positivism follow closely in their embrace. Fundamentalist ideology is based on all that has been said before. Ideological truths must always be unconfused, essentially simple and clear, knowable through precise methods. There are only two attitudes of belief — complete certainty or complete disbelief. Truth can never be chameleonic or partially valid. Circumstantial, relative and paradoxical doctrines are impossible. Ambiguous doctrines are unworthy of divine revelation and inappropriate for human rationality. Fundamentalists claim to have perceived clearly the order of the universe and the absolute scale of values through their "scientific" reading of Scripture.

The result is summed up in the Five Fundamentals or their equivalents: the infallibility of the Bible, Christ's virgin birth, the substitutionary atonement, the literal resurrection and the second coming. But — and this is ideologically more important — these be-

liefs are held with such confidence that they no longer appear as unsubstantiated assumptions. They may have originated as vaguely conceived notions but they now appear as revealed truths utterly beyond any human criticism. By presenting its system of beliefs as rational and empirical truths, fundamentalism seeks to escape the charge, often made of ideologies, that it proceeds on fuzzy thinking. Thus it justifies its doctrines in a prestigious way. When used in this ideological manner such "scientific" investigations are made less to explore truth or falsehood than to demonstrate fundamentalism's belief in its own modern credibility.

A Protective Web of Rationalizations

Like other ideologies, fundamentalism reacts to criticism by constructing a protective web of beliefs which form its own set of rationalizations. It reacts to problems by always arguing in certain ways under certain conditions. The adherent is expected to be a "true believer", conforming to a "scientific" and "rational" use of inspired and infallible Scripture. To doubt the ultimate authority is subversive — or, rather, sinful. One who questions any statement of the Bible is accused of "creeping humanism." Any defection is said to pervert eternal knowledge and distract from the complete revelation in Scripture. In practice, all rival claims to religious knowledge are dismissed as empty and futile.

At the point of its greatest "success" — its claim to present 'true religion' to the modern world — fundamentalism is the most vulnerable. — Without a clear tie to Christian tradition, without a responsible dialogue with contemporary human problems and because of its unyielding negativism toward modern theological scholarship, fundamentalism is condemned to drift with whatever authoritarianisms are prestigious or intellectual fads. At the moment it leans heavily upon rationalism, scientism and positivism—all "frozen" into an authoritarian ideology.

(Copyright 1965 Christian Century. Reprinted by permission from the May 12, 1965 issue of the Christian Century.)

Pavel Potoček:

KRÁLOVSTVÍ MOJE

Krásy naše v troskách — ani lásky není
k pluhu,
rozryta Páně vinice, snad po všem je veta —
Srdce nám teskní: kdy rozkleneš nebeskou
duhu?

Ó, Kriste, na nehodného rozpomeň se sluhu,
na smlouvu Svou s Tvým lidem, na těžká
jeho léta,

když naděje zmírala, nám vyzváněli hrana.
Na vlnách slyším Tvůj hlas tak jako vánek
z rána:

“Mé Království nebylo — není z tohoto
světa!”

Z mrtvého domu jsem šel jen o žebrácké holi,
téměř nahý, všechno mně vzali — víru ale ne!
V slzách jsem se toulal lesem sám a toulal
v poli,
ruce spínal, oči svých jsem pozdvíhoval k
horám . . .

Ne, Tvůj prapor, Kriste, už žádná zloba
nesvine,
a s novou písní svobody zas Tvou brázdu
zorám.

Přijde Velká Noc a ráno Vítěz Galilejský!
Právo Tvé a Slovo Pravdy život věčný dává,
jen zato stojí svatý boj, celý život lidský,
dále s pohrdáním zůstane nám světská sláva!
Jediná jen korunovaná je pro nás hlava,
královská, krvavě zdraná a zářící v trní,
až Kalich v krupějích přetékal mukou a
trýzní . . .

Tot' největší čest: na Kříži Tvoje svaté rány!
Vavříny jsou ověncené nedobytné brány,
tam vojsko Cherubínů jen Tvoje troubí heslo
po klenbách nebeských, až v chóru andělském
znění,

ve Tvé slávě od věků se v jednom echu neslo:
“Mé Království násilí trpí — avšak jeho
jest moc!

V Mém Království jediný mír — a smrti
v něm není,

v něm věčné Světlo dennice — a zahlazena
noc . . .”

*V náboženství mravnost musí být rozhodující
prvkem. Mravnost znamená poměr k
bližnímu, znamená energickou práci pro bliž-
ního; dnes řekl bychom řešení sociální o-
tázky. — T. G. Masaryk.*

Lidovýchovná televise

První lidovýchovná televizní vysílačka, sta-
nice WQED, byla zřízena roku 1954 v Pitts-
burghu. Diváci mohli pozorovati její progra-
my právě tak snadno jako programy kterékoli
komerční stanice. Oblast její působnosti za-
hrnovala nejen město, ale i také i okolní
obce, jak tomu bylo i v případě komerčních
stanic. Co lidovýchovnou televizní stanicí od-
lišovalo od komerčních stanic byl druh pro-
gramů, účel a způsob činnosti. Dnes existuje
ve Spojených státech 88 lidovýchovných tele-
visních stanic, z nichž 82 je připojeno k síti
National Education Television (NET).

Předním účelem těchto stanic je šíření osvě-
tu. Jde o nevýdělečné podnikání, a programy
— vzdělávací a kulturní — mající vysokou
úroveň. Mnozí dospělí lidé, kteří nemohou
chodit ani do denních ani do večerních kur-
sů, mohou studovati látku, o kterou se zají-
mají, sledováním programů na televizi.

Ve snaze podpořit hnutí o kulturní povz-
nesení národa přijal kongres roku 1958 zá-
kon “Educational Television Facilities Act”,
jímž odhlasoval 32 miliónů dolarů na vy-
budování nových stanic ETV a na podpoření
stanic již existujících. Roku 1964 bylo na
tentýž účel odhlasováno dalších devět miliónů
dolarů. Obec, která chce zříditi lidovýchov-
nou televizní stanicí, musí ve shodě se zá-
konem sama získati 50 procent potřebných
fondů. Druhých padesát procent dostane z
vládních fondů. Žádosti vyřizuje department
zdravotnictví, osvěty a sociální péče, pod je-
hož právomoc program spadá.

Většina programů, vysílaných lidovýchov-
nou televizní stanicí, je dodávána sítí NET,
jejíž činnost umožňuje Fordova nadace, z
níž například vloni dostala \$8,700,000. Asi
polovina programů týká se veřejných záleži-
tostí, druhá polovina je zábavná (hudba, ba-
let, divadlo), nebo vědeckého rázu. NET má
k dispozici asi 25,000 programů, které jsou
dodávány lidovýchovným stanicím nejprve
zdarma, později za pět dolarů za půlhodinový
program. I federální vláda dodává programy.

Diváci vidí stále více programů, produko-
vaných místní stanicí, pojednávajících o míst-
ních problémech. Obce s větší nezaměstna-
ností snaží se svými programy poučiti divá-
ky o tom, jak získati nové vědomosti v obo-
ru, kde je poptávka po pracovních silách, a

jak přistupovati k hledání místa. Obce, v nichž žije mnoho obyvatelů cizí národnosti, pořádají kursy angličtiny. Z jiných programu získávají diváci poučení o rodinném rozpočtu, nebo se mohou učit španělsky, francouzsky nebo rusky.

Námětem programů bývá vyučování ze střední i vysoké školy, ba i sami učitelé nacházejí v nich poučení. Bostonská stanice má každého týdne program vaření, "The French Chef". Jiné programy, jako například "Continent in Turmoil" o Africe, nebo "Conservatism in America" pojednávají o veřejných a politických věcech. Humble Oil Company poskytla peníze na provedení řady Shakespeareových dramát, série nazvané "The Age of Kings". Většina lidovýchovných televizních stanic vysílá programy ve večerních hodinách.

V každých novinách najdete seznam programů stanice ETV, a jistě mezi nimi bude aspoň jeden, který vás zaujme. Vládní činitelé a pedagogové spatřují v lidovýchovné televizní stanici velké možnosti, které plně ospravedlňují investici veřejných fondů do tohoto podnikání kulturního.

A. C. N. S.

Z našeho Siona a odjinud

Rady svobodného Československa došly poslední dobou dotazy, jak mohla souhlasit s tím, aby bylo Shromážděním evropských porobených národů (ACEN) uděleno vyznamenání dr. Wenzelu Jakschovi za jeho politickou činnost. K věci se z RSC konstatuje:

Rada svobodného Československa, která byla r. 1954 jednou ze zakládajících organizací ACEN, nemá nyní svého zástupce v ACEN, ježto neuznává za správné, aby byly vylučovány z účasti v ACEN osoby, které přijaly v exilu nové státní občanství. Proto není Rada nijak odpovědná za rozhodnutí a činy ACEN a setrvává při svém přesvědčení, že postup ACEN ve věci členství ACEN není správný, ba je věci škodlivý. — Rada svobodného Československa nemohla být nijak účastna udělení jakéhokoli vyznamenání dr. Wenzelu Jakschovi za jeho politickou činnost, a nebylo jí pranic známo, že se takový akt chystá. Aby mohla Rada odpovědět na dotazy, které jí došly, otázala se přímo ACEN a dověděla se, že skutečně nějaká medaile ACEN dr. Jakschovi za zásluhy udě-

lena byla. — Vysvětlení postupu, jak se to stalo, je vpravdě kuriosní a je ve velmi výmluvným příkladem, jak podobná organizace postupovat nemá a nesmí, chce-li být věrna svému povolání a dbát slušných ohledů na cítění všech národů v ní zastoupených.

RSC.

Hustota obyvatel. Na 1. čtverečním kilometru žije v Československu v průměru 140 obyvatel. Před pěti léty to bylo 105 obyvatel. Hustota obyvatelstva v českých krajích je 124 obyvatel na 1 čtvereční kilometr, na Slovensku jen 89. Podíl obyvatel ve slovenských krajích je 30,2 procent z celkového počtu občanů ČSR.

Masaryk je straši. Bratislavský časopis "Pravda" z 24. března se léká: "Ak masarykizmus nachádza i dnes živnú pôdu u niektorých ľudí, ak ešte živí isté ilúzie a nacionalizmus, ba keďže ovplyvňuje i časť mládeže, u ktorej sa traduje od rodičov, musíme sa vážne zamyslieť. Nemá na tom podiel nepresvedčivé obhajobovanie úlohy Masaryka?"

Nejvyšší horou na Českomoravské vrchovině není Devět skal, ale Javořice. Má nadmořskou výšku 836,2 metrů, zatímco Devět skal jen 836,1 metrů. Dosud se uvádělo, že Devět skal má nadmořskou výšku 837 metrů a Javořice o 2 metry méně. Odborníci vysvětlují tuto změnu pohyby zemské kůry a dokonalejšími metodami měření.

V Praze tramvaj pod zemí. Za čtrnáct let mají zmizet ze středu Prahy tramvaje. Pod centrem města mají být vybudovány 15 kilometrů dlouhé tunely pro tramvaje: z Dejvic na Vinohrady, ze Smíchova do Karlína a z Pankráce přes Nuselský most do Holešovic. Tyto podzemní tramvajové tunely budou stát 2120 milionů korun.

Radiová stanice WPOW Dial 1330 KC vysílá každou středu (od 7 do 8 hod. večer) v českém a slovenském jazyku. Slovenský hlasatel jest p. Mike Lichner a český hlasatel p. Jan Petlíčka.

Sestra Vera Ann Swoboda z Californie umožnila zakoupení biblických překladů a

komentářů pro komisi pro překlad Písem při Komenského fakultě. S. Swobodové děkujeme za vzácný dar k tomuto účelu.

Z Bratrských Listů se dovídáme, že syn br. far. Jos. Bartoňe z Taylor, Texas graduoval s vyznamenáním z University of Texas. Mladý Bartoň obdržel dvě významná stipendia pro další universitní studie. Jedním bylo stipendium of Woodrow Wilson National Fellowship a druhým bylo tříleté stipendium na universitě v Michigan. Br. Bartoň se rozhodl pro stipendium z michiganské university, kde od podzimu bude pokračovat ve studiu historie a kde doufá dosáhnouti hodnosti doktora filosofie, aby pak mohl pokračovat v učitelské činnosti na některé americké koleji neb universitě. Br. Bartoňovi blahopřejeme k výše uvedené počtě.

Br. Jos. Černý z Jugoslaviie nám zaslal následující zprávu: 4. února t. r. v 7 hod. ráno, tedy ještě před svítáním, se sešlo několik set lidí před římsko-katolickou katedrálou v Kölnu, v Západním Německu. Každý z těch lidí si nesl pod paží zbalenou rohožku, na které mohamedáni klečejí při modlitbě. Před vstupem do katedrály všichni odložili svoje klobouky i obuv v katedrální poboční místnosti. Potom, bosi, přistoupili k podiu, které bylo pro ně zvláště připravené. Na oltáři vlála turecká vlajka. Kolem oltáře stáli mohamedánští kněží. Všichni rozestřeli své rohožky a obrácení k jiho-východu (t. j. k Mecce) poklekli k modlitbě. Kněží při tom jim četli z Koránu. Těchto pět set dělníků a studentů zaměstnaných v Západním Německu, oslavovali takto, v křesťanském chrámu, konec svého celoměsíčního půstu a současně začátek Nového roku 1344 (počítaného od útěku proroka Mohameda z Mekky do Mediny).—Povolení k použití římsko-katolické katedrály udělil sám Papež Pavel VI. Časy se mění!

Odbočka Jednoty Čsl.

Protestantů v Toronto

V Torontě máme malou skupinu, která však cítí velikou povinnost uspořádati vzpomínkovou slavnost na Mistra Jana Husa — tuto konáme každoročně. Tento rok — jubilejní — je zvláště významný. Litera Printing velmi

ochotně posloužila a jedno číslo *Našich Hlasů* bude úplně věnováno památce tohoto velkého muže našeho národa. Věhlasní znalci jeho práce přispěli do tohoto čísla, které bude vydáno k 6. červenci. Kromě toho s pomocí kanadské Presbyterní církve budeme pořádati bohoslužby 16. května v Calvin Presbyterian Church, na kterých promluví profesor Knox College, Dr. Farris a zazpívá sbor Československého Baptistického Sboru. Začátkem července uspořádáme další vzpomínku na kterou jsme jako řečníka pozvali pana faráře Štrupla z Mělník, Wisconsin, aby nám posloužil projevem.

V roce 1964 jsme pořádali vzpomínkový Večer na Presidenta T. G. Masaryka a opět bohoslužby v Church of All Nations na památku Mistra Jana Husa. Obě slavnosti byly zpestřeny hudebními čísly.

Na jednotu Československých Protestantů v Kanadě přispěly následující bratři a sestry v roce 1964:

V. Springl \$5.00; B. Matějka \$25.00; V. Meňšík \$2.00; J. Skála \$5.00; J. Hynek \$5.00; K. Surý \$8.00; B. Jelinek \$10.00; O. Kubes \$5.00; V. Štěpánek \$15.00; A. Jelinek \$20.00; A. Springl \$10.00; M. Lev \$7.00; bratr Šmajzl \$15.00; bratr Opočenský \$80.00 (Chicago); bratr Nevečeřal \$5.00; sestra Věra Jelínková \$2.00; ses. M. Hibrantová \$1.00; bratr J. Novák \$5.00; br. Petříček \$10.00.

Těchto darů bylo použito na pomoc starým bratrům a sestrám. Sestra Petříčková, pokladní Jednoty, děkuje všem dárcům a zvláště pak bratru Opočenskému, pokladníku Jednoty z Chicaga za jeho krásný dar, který nám umožnil pomoci jedné sestře, 80 leté, která potřebovala nutně oční operaci.

Budeme vděční za každou pomoc, která nám umožní naši práci konati.

Doufáme, že nadále nám dá Pán Bůh sílu konati věrně práci v naší malé Jednotě Protestantů v Torontě.

E. Kubešová, jednatelka.

LITERATURA

Nová kniha básní Jos. Martínka

Nakladatelství SKLIZNĚ, nezávislé kulturní revue českých exilových spisovatelů, jež vychází v Hamburku, vydalo koncem roku

knihu LISTY Z DENIKU, novou sbírku básní Josefa Martínka. Jsou v ní verše, v kterých básník zachycoval ve své mateřštině první dojmy z arizonské pouště, v níž skoro dvacet let žije, i básně, psané současně s verši anglickými které vyšly v loni pod názvem SONGS OF THE DESERT, nákladem Universum Press v N. Yorku. Také verše v nichž po škole, kterou prošel ve volném verši anglickém zkouší nový rytmus v hovorové češtině a trochu si hraje s českým slovesem, v nynější české poesii jak doma tak v exilu dost odstrkoványm.

Několik prvních básní, vzpomínajících amerického severu, je psáno v staré tradiční formě. Většina však je ve verši volném, jemuž se český básník učil od básníků amerických, Whitmana a zvláště Sandburga. Předmluvu, která podává náčrt pohnutého života básníka a oceňuje význam jeho lyrické tvorby, napsal Ant. Vlach, redaktor "Sklizně."

"Listy z deníku" jsou čtvrtou knihou českých veršů básníkůvých. Za poslední války Josef Martínek vydal tři veršové skladby: "Na přelomu" a "Jiskry a oharky" a v letákovém vydání delší básně "Na rozloučenou a na shledanou." Nyní připravuje ještě do tisku výbor svých epigramů "Poznámky kronikáře", v kterých komentuje události v staré vlasti za vlády nové diktatury.

Starší krajany, kteří těžko čtou, potěší, že nová kniha Martínkových básní má větší, dobře čitelné písmo. Stojí \$1.50 a možno ji objednat buď u nakladatele (Ant. Vlach, Hamburg 13, Postfach 2700, Germany) nebo autografovanou u autora (Josef Martínek, 2931 N. Edith Blvd., Tucson, Arizona 85716).

(Věstník ČSNR.)

Zasláno redakci

Milý br. redaktor:

Prosím rače uveřejnit následovně žádost: Kdo by měl naprodej alebo do daru MASA-RYKŮV SLOVNÍK—(encyclopedia) pro Moravian College Library, Bethlehem, Pa. Rače oznámit na adresu: Dr. A. P. Slabey, 216 W. Greenwich St., Bethlehem, Pa.

(Bethlehem, Pa.) — Naši anglickí bratři z Moravian Church chystají zvláště oslavit 550 výroční památku Jana Husa, které si velice ctí a ročně spomínají. Snaží se uka-

zovati i český zvukový film ze života Mistra Jana Husa.

PŘEDPLATNÉ A DARY NA ČASOPIS A PRÁCI JEDNOTY DOŠLÉ DO 3. KVĚTNA 1965.

Dr. A. P. Slabey, Bethlehem, Pa., předpl. pro Rudolf Cupal	\$2.00
Mrs. E. J. Hilbert, Brooksville, Fla. předpl.	5.00
Mrs. Anna a Miss Esther Yukl, Silver Lake, Minn, dar k uctění památky br. Rev. J. Jarkovského	5.00
Mrs. Vlasta Boin, Paris France, předpl.	5.00
Otto Bodlak, St. Paul Minn. předpl.	4.00
Mrs. Frances Sintak, Waukegan, Ill. předpl. a dar	6.00
Rev. Benj. Marek, Lime Springs, Iowa, dar k uctění památky Rev. br. J. Jarkovského	5.00
Wesley Tupy, Ennis Texas, Treas. Mo- ravského Sboru, dar	10.00
Wesley Tupy, Ennis, Texas, předpl. ..	\$2.00
Vladimir Rodovsky, Kansas City, dar	40.00
B. Timothy Swoboda, Titus John Swoboda a Vera Ann Swoboda, Gilroy, Calif. uctění památky Rev. a Mrs. Anton Swoboda, dar k zakoupení knih pro Komenského Fakultu v Praze	65.00
John Matys, Sr., Grimsby, Ont, Can., předpl a dar	10.00
Mr. a Mrs. Anton Hron, Miami, Fla. předpl. a dar	15.00
Milic Sklenar, Santiago, Chile. před. a dar	5.00
Karel Kozak, Wien, Austria, předpl. ..	2.50
Richard Měřička, Wien, Austria, předpl.	2.50
Miss Alžběta Elhenicka, Wien, Austria předpl.	2.50
Jan Wenbauer, Wien, Austria, předpl.	2.50

S díky přijala a o další pomoc prosí, Národní jednotu čl. protestantů, John Opie, pokladník, 4800 South Hoyne Ave., Chicago, Illinois 60609.